

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 11 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja), teismo posėdyje kasacinio proceso tvarka išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovės akcinės bendrovės „Eurovia Lietuva“ ir atsakovės Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos (šiuo metu – valstybės įmonė Lietuvos automobilių kelių direkcija) kasacinius skundus dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 7 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės akcinės bendrovės „Eurovia Lietuva“ ieškinį atsakovei Lietuvos automobilių kelių direkcijai prie Susisiekimo ministerijos dėl netesybų mažinimo, įskaitymo pripažinimo negaliojančiu ir skolos priteisimo; trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Kelprojekstas“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių viešųjų pirkinių būdų sudarytos statybos rangos ir susijusių paslaugų pirkimo sutarties sąlygų, nustatančių sutarties objektą bei netesybų dydį, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovė AB „Eurovia Lietuva“ kreipėsi į teismą, prašydama: 1) pripažinti atsakovės Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos taikytas netesības neteisėtomis ir jas mažinti; 2) pripažinti atsakovės 2019 m. birželio 5 d. raštu Nr. (7.2e)2E-3879 atliktą įskaitymą negaliojančiu; 3) priteisti ieškovei iš atsakovės 15 372,44 Eur skolą, 256,07 Eur dydžio palikanas, 5 procentų dydžio metines palikanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Ieškovė paaiškino, jog šaly 2018 m. liepos 10 d. pasirašė pirkimo sutartį Nr. S-456 „Žvyrkelių, esančių Panevėžio ir Utenos apskrityse, kapitalinio remonto techninių darbo projektų parengimas, projektų vykdymo priežiūra ir darbų atlikimas“ (toliau – Sutartis), pagal kurią ieškovė privalėjo atlikti įvairių valstybės reikšmės rajoninių kelių ruožų kapitalinio remonto techninius darbo projektus, vėliau pagal juos atlikti nurodytus statybos darbus ir tuo pačiu statybos darbų vykdymo metu atlikti projektų vykdymo priežiūrą. Sutarties 8 punkte nustatyta, kad ieškovė darbus pradeda įsigaliojus Sutartčiai, t. y. nuo 2018 m. liepos 24 d., ir baigia per 13 mėnesių nuo Sutarties įsigaliojimo – iki 2019 m. lapkričio 24 d. Pagal Sutarties 10 punktą į šį laikotarpį įskaitomas statybos darbų atlikimo sustabdymo laikotarpis, kuris prasideda gruodžio 15 d. ir baigiasi kitų metų kovo 15 d. Šios technologinės pertraukos metu sustabdomas darbų vykdymas, o pertraukai pasibaigus darbų vykdymas atnaujinamas. Sutarties 8.1 punkte nurodyta, kad projektavimo darbai turi būti pradėti ir baigti per 5 mėnesius. Sutartis įsigaliojo 2018 m. liepos 24 d., todėl projektavimo darbai turėjo būti baigti iki 2018 m. gruodžio 24 d., t. y. technologinės pertraukos metu.
- Ieškovės vertinimu, nepriklausomai nuo to, ar projektavimo darbai būtų buvę baigti iki 2018 m. gruodžio 24 d. ar vėliau, statybos darbai negalėjo prasidėti anksčiau, nei baigsis technologinė pertrauka, t. y. 2019 m. kovo 15 d. Ieškovė pažymėjo, kad atsakovė projektą patvirtino praėjus kelioms dienoms po technologinės pertraukos pabigos, t. y. 2019 m. balandžio 1 d., todėl galutiniais darbų atlikimo terminais tai įtakos neturėjo, nes visi darbai buvo baigti Sutartyje nustatyto laiku (2019 m. lapkričio 24 d.).
- Atsakovė nepatyrė nuostolių ar nepatogumų, todėl ieškovei apskaiciuoti delspinigiai turėtų būti panaikinti. Ieškovė taip pat nesutiko su atsakovės apskaiciuota delspinių suma nuo visos objekto kainos, o ne nuo vėluojančių projektavimo darbų kainos. Atsakovės apskaiciuoti delspinigiai siekia daugiau kaip pusę projektavimo darbų vertės. Ieškovės manymu, delspinius skaičiuojant nuo projektavimo darbų kainos, kuri yra 28 439,33 Eur, delspinių dydis turėjo būti tik 383,93 Eur.
- Ieškovė pabrėžė, kad projektavimo darbai užsitęsė dėl nuo jos nepriklausančių priežasčių – kitų subjektų veiksmų, užsitęsusių derybų, ekspertizės rangovo darbų neatlikimo laiku. Ieškovė tinkamai atliko visas rūpestingos Sutarties šalies pareigas – darbų trūkumas pagal pastabas tasė kiek galima greičiau, domėjosi kodėl negaunamas atsakymas iš atitinkamų institucijų, prašė užregistruoti projektą. Aplinkybė, kad egzistavo svarbios nuo ieškovės valios nepriklausančios aplinkybės, patvirtina ir pati atsakovė. 2019 m. birželio 5 d. rašte Nr. (7.2e)2E-3879 atsakovė nurodė, kad ji sumažino apskaiciuotų delspinių dydį, įvertinusi visas nuo ieškovės nepriklausančias aplinkybes, dėl kurių užtruko techninio darbo projekto tvirtinimas. Tik daugiau kaip po dviejų mėnesių nuo projekto patvirtinimo atsakovė atsuntė raštą, kuriame informavo apie priskačiuotas netesības ir atliktą įskaitymą, tokiu būdu informuodama apie termino pažeidimą, delspinių skaičiavimo pradžią. Ieškovės teigimu, atsakovė neįvykdė savo pareigos tinkamai informuoti apie skaičiuojamas netesības, todėl neteisėtai priskaiciavo delspinius.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus apygardos teismas 2020 m. kovo 13 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies – pripažino atsakovės taikytas netesības iš dalies neteisėtomis ir jas sumažino iki 383,93 Eur dydžio; pripažino atsakovės 2019 m. birželio 5 d. raštu Nr. (7.2e)2E-3879 atliktą įskaitymą iš dalies neteisėtu, negaliojančiu ir priteisė ieškovei iš atsakovės 14 988,51 Eur skolą, 249,67 Eur palikanas, 5 procentų dydžio metines procesines palikanas už priteistą sumą (15 238,18 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, jog Sutartimi ieškovė įsipareigojo darbus atlikti trijuose objektuose (ruožai valstybės reikšmės rajoniniuose keliuose Nr. 3011, Nr. 3023 ir Nr. 3047), tačiau ginčas yra susijęs su valstybės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3023 Ramygala–Jotainiai ruožo nuo 0,037 iki 5,012 km kapitalinio remonto. Sutartis įsigaliojo 2018 m. liepos 24 d. rangovui pateikus Sutarties įvykdymo užtikrinimą. Statybos darbai pagal Sutartį turėjo būti atlikti iki 2019 m. lapkričio 24 d. (Sutarties 8 punktas). Atliktų statybos darbų perdavimo statytojui (užsakovui) aktas pasirašytas 2019 m. lapkričio 22 d. Atsakovė 0,03 proc. netesības apskaiciavo nuo visų darbų atlikimo kainos – 1 138 699,02 Eur (28 439,33 + 1 108 311,96 + 1947,73). Tarp šalių nekilio ginčo dėl to, kad ieškovė 45 dienas vėlavo atlikti projektavimo darbus, ir dėl Sutarties nustatyto 0,03 proc. delspinių dydžio. Ginčas iš esmės kilo dėl to, ar atsakovė pagrįstai skaičiavo netesības nuo visos darbų atlikimo kainos – 1 138 699,02 Eur (28 439,33 + 1 108 311,96 + 1 947,73), nors vėlavimas vyko tik dėl projektavimo darbų, kurie neturėjo įtakos galutiniam darbų atlikimo terminui.
- Teismas pažymėjo, jog Sutarties 1.1 papunktį nurodyti projektų parengimo darbai, kuriuos ieškovė įsipareigojo atlikti. Sutarties 5.2 punkte nurodyta kapitalinio remonto darbų kainos išskiotinė: projektavimo darbų kaina be PVM – 28 439,33 Eur; statybos darbų kaina be PVM – 1 108 311,96 Eur; projekto vykdymo priežiūros kaina be PVM – 1947,73 Eur; 21 proc. PVM – 239 126,79 Eur. Sutarties 8.1 papunktį nustatyta, kad šios darbus ieškovė turi baigti per 5 mėnesius nuo Sutarties įsigaliojimo. Sutarties 6 punkte nustatyta, jog už Sutarties vykdymo pažeidimus rangovas, neužbaigus darbų Sutartyje nustatyto laiku, nesilaikęs pagal darbų ir su darbas susijusių paslaugų grafiką darbų atlikimo terminų, įsipareigoja sumokėti užsakovui 0,03 proc. dydžio delspinių už kiekvieną pavėluotą dieną nuo kiekvieno neužbaigto objekto kainos ir atlyginti užsakovui dėl to patirtus nuostolius, kurių nepadengia minėtos netesības. Delspinigiai išskaičiuojami iš rangovui pagal Sutartį mokėtinų sumų (be PVM). Apie atliktą įskaitymą užsakovas raštu informuoja rangovą.
- Teismas pažymėjo, jog Sutartyje projektavimo darbai ir jų kaina atskirti nuo kitų darbų (Sutarties 5.2 punktas), Sutartis įtvirtino skirtingus darbų atlikimo terminus (Sutarties 8 punktas), t. y. projektavimo darbų atlikimo terminas – per 5 mėnesius nuo Sutarties įsigaliojimo dienos, o statybos darbai – per 8 mėnesius nuo projektavimo darbų terminų pabaigos. Be to, projektavimo darbai išskirti Sutarties 11 punkte, įtvirtinančiame Sutarties sustabdymo laikotarpį, kuris projektavimo darbams negalioja. Teismas, vadovaudamasis sisteminio Sutarties nuostatų aiškinimu, atskirų darbų bei jų kainų aiškų atskyrimu, nusprendė, jog pažeidus projektavimo darbų terminus, atsakovė įgijo teisę reikalauti netesybų atlyginimo nuo vėluojamų įvykdyti projektavimo darbų kainos, t. y. nuo 28 439,33 Eur, o ne nuo visos darbų atlikimo kainos.
- Teismas vertino kaip nepagrįstus atsakovės argumentus, jog Sutarties 17 punkto nuostata įrodo, kad projektavimas, statybos darbai, projekto vykdymo priežiūra ir deklaracijos apie statybos užbaigimą gavimas Sutartyje yra aiškiai įvardyti kaip etapai, o ne objektai. Sutarties 17 punktą vartojant Sutarties 60 punkte vartojamus formulėtus „kiekvieną neužbaigto objekto kainos“ ir kitų Sutarties sąlygų, išskiriančių projektavimo darbų atlikimo terminus, jų kainas, kontekste, nebuvu pagrindo daryti išvados, jog esant situacijai, kai vėluojama atlikti projektavimo darbus, kurie neturėjo įtakos galutiniam darbų atlikimo terminui, atsakovė turėjo teisę skaičiuoti netesības ne nuo projektavimo darbų, o nuo visos darbų atlikimo kainos. Teismas pabrėžė, jog neigiami padariniai, kylantys dėl netinkamo (neaiškiai, su dviprasmybėmis) pirkimo dokumentų sąlygų reikalavimų formulavimo, tenka perkanciajai organizacijai, o neaiškumai turi būti aiškinami teikėjo naudai.
- Teismas pažymėjo, jog atsakovės apskaiciuoti delspinigiai sudaro daugiau nei pusę projektavimo darbų vertės, nors vėlavimas neturėjo įtakos galutiniam darbų atlikimo terminui. Todėl Sutarties aiškinimas, jog projektavimo darbų atlikimo termino pažeidimas, nepažeidus bendro darbų atlikimo termino, sudaro pagrindą skaičiuoti netesības nuo bendros darbų atlikimo kainos, neatitiktų ne tik Sutarties tikslą (žvyrkelių, esančių Panevėžio ir Utenos apskrityse, kapitalinio remonto darbų atlikimas), bet ir būtų nesuderinamas su sąžiningumu, proporcingumu bei teisingumo principais (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.5 straipsnis), taip pat iškreiptų pačių netesybų esmę, kai jos skaičiuojamos nuo sumos dalies, kuri įvykdymo prievolės buvo pažeistos (CK 6.71 straipsnis). Atsižvelgiant į tai, kad Sutartyje aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyta, jog pažeidus projektavimo darbus, netesības skaičiuotinos nuo bendros darbų kainos, aiškinant Sutarties sąlygas kitų aptartų Sutarties nuostatų kontekste (Sutarties 5.2, 8, 11 punktai), buvo nuspręsta, kad atsakovė nepagrįstai ir neteisėtai apskaiciavo netesības, jų dydį susiedama su bendra darbų atlikimo kaina.
- Teismas taip pat iš dalies sutiko su atsakovės pozicija, jog vien tai, kad ieškovė laiku atliko statybos darbus, savaime nepaneigia atsakovės teisės reikalauti netesybų už projektavimo darbų neatlikimą laiku. Ginčo dėl to, kad ieškovė 45 dienas vėlavo atlikti projektavimo darbus, ir dėl 0,03 proc. delspinių dydžio tarp šalių nekilio. Atsižvelgiant į tai buvo nuspręsta, jog atsakovė turi teisę Sutarties 60 punkto pagrindu skaičiuoti netesības už sutartinį įsipareigojimų pažeidimą nuo projektavimo darbų kainos (28 439,33 Eur), jos sudaro 383,93 Eur (28 439,33 x 0,03 x 45). Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, teismas nusprendė, jog atsakovė nepagrįstai, neteisėtai atliko priešpriešinį vieneriųši reikalavimų įskaitymą į ieškovei mokėtinas sumas 14 988,51 Eur (15 372,44 – 383,93), todėl šia dalimi įskaitymas buvo pripažintas neteisėtu ir negaliojančiu. Byloje buvo nustatyta, jog atsakovė įskaitymą atliko iš 2019 m. gegužės 30 d. PVM sąskaitoje faktūroje Nr. 7731/2019, Nr. 68000427) nurodytos mokėtinės sumos. Konstatavus, jog atsakovė nepagrįstai ir neteisėtai įskaitė į ieškovei mokėtinas sumas 14 988,51 Eur, ši suma buvo laikyta atsakovės skola ieškovei, todėl ieškovei iš atsakovės buvo priteista 14 988,51 Eur skola.
- Teismas laikė pagrįstą ieškovės pateiktą palikanų apskaiciavimo pagrindimą. Teismas pabrėžė, jog pažymą apie atliktus darbus atsakovė pasirašė 2019 m. birželio 4 d., todėl paskutinė sąskaitos apmokėjimo diena buvo 2019 m. liepos 4 d., 2019 m. gegužės 30 d. PVM sąskaitos faktūros (serija 7731/2019, Nr. 68000427) atlygų yra taikytina 2019 m. liepos 1 d. buvusią dieną Europos centrinio banko refinansavimo operacijai taikoma fiksuotoji palikanų norma, kuri buvo 0 proc. Minėtos sąskaitos nebuvu apmokėtos laiku, todėl iš atsakovės buvo priteista 8 proc. metinės palikanos nuo pradelstos sumos. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad ieškinyje tenkinas iš dalies, 8 proc. dydžio palikanos buvo skaičiuotos ne nuo 15 372,44 Eur sumos, o nuo 14 988,51 Eur sumos. Todėl iš atsakovės ieškovei buvo priteista 249,67 Eur dydžio palikanų (14 988,51 x 8 proc. / 365 x 76 = 249,67) (Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 5 dalis, 3 straipsnio 2 dalis, Sutarties 47, 65 punktai).
- Ieškovei taip pat buvo priteistos 5 procentų dydžio metinės procesinės palikanos už teismo sprendimų priteistą 15 238,18 Eur (14 988,51 + 249,67) dydžio sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2019 m. rugsėjo 30 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.37 straipsnio 2 dalis, 6.210 straipsnio 2 dalis).
- Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi atsakovės apeliacinį skundą, 2021 m. sausio 7 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 13 d. sprendimą pakeitė – ieškinį tenkino iš dalies: pripažino taikytas netesības iš dalies neteisėtomis ir jas sumažino iki 10 248,29 Eur dydžio; pripažino atsakovės 2019 m. birželio 5 d. raštu Nr. (7.2e)2E-3879 atliktą įskaitymą iš dalies neteisėtu, negaliojančiu ir priteisė ieškovei iš atsakovės 5124,15 Eur skolos, 85,35 Eur palikanų, 5 procentų dydžio metines procesines palikanas už priteistą sumą (5209,50 Eur) nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nurodė, jog, šalis nesutariant dėl Sutarties sąlygų aiškinimo, t. y. kaip turi būti skaičiuojamas netesybos pagal Sutarties 60 punktą, būtina atlikti visos Sutarties turinio kompleksinę analizę. Sutarties skirsnyje „Sutarties objektas“ įvardyti ieškovės prisiimti įsipareigojimai, kuriuos sudaro ieškovės pareiga parengti tam tikro kelio ruožo techninius darbo projektus, juos suderinti (Sutarties 1.1 papunktis), atlikti statybos darbus (1.2 papunktis), atlikti projekto vykdymo priežiūrą statybos darbų vykdymo metu (1.3 papunktis), parengti ir perduoti užsakovui įspildomąją dokumentaciją, atlikti kelių ruožo kadastrinius matavimus ir t. t. (1.4 papunktis), įregistruoti deklaraciją apie statybos užbaigimą (1.5 papunktis). Šiame skirsnyje pažymėta, kad toliau rangovo įsipareigojimai, apibrėžti Sutarties 1.1, 1.2, 1.3 ir 1.4 punktuose, Sutartyje kartu vadinami Darbais, o rangovo įsipareigojimai, apibrėžti Sutarties 1.5 punkte, Sutartyje vadinami su Darbais susijusiomis paslaugomis.
- Sutarties 4 punkte nurodyta pradinė visos Sutarties vertė (1 941 866,48 Eur su PVM), o Sutarties 5 punkte detalizuota kiekvieno kelio ruožo (Sutarties sumos sudėtinii dalių) kaina, susidedanti iš konkretaus kelio ruožo projektavimo, statybos darbų, projekto vykdymo priežiūros darbų vertės. Sutarties 8 punktu šaly susitarė dėl darbų ir su jais susijusių paslaugų atlikimo terminų: bendras visų darbų baigimo terminas – 13 mėnesių nuo Sutarties įsigaliojimo dienos (8 punktas), 8.1, 8.2 papunkčiuose detalizuojami darbų, nurodytų Sutarties 1.1, 1.2, 1.3 ir 1.4 papunkčiuose, atlikimo terminai, o 9 punkte apibrėžiamas terminas darbas ir paslaugoms, nurodytiems Sutarties 1.5 punkte. Sutarties IV skirsnio „Darbų ir su darbas susijusių paslaugų atlikimas ir darbų perdavimas“ 17 punkte nurodyta, kad darbų ir su darbas susijusių paslaugų grafike turi būti aiškiai išskirti šie darbų ir paslaugų etapai pagal objektus: projektavimo, statybos darbų, projekto vykdymo priežiūros, deklaracijos apie statybos užbaigimą gavimo. Sutarties IV skirsnio B, C, D skyriuose aptarti kiekvienam darbų ir paslaugų etapui skirti įpareigojimai. Sutarties 114.2 papunktį, esančiam XV skirsnyje „Sutarties nutraukimas“, nurodyta, kad užsakovas be išankstinio įspėjimo gali nutraukti Sutartį vienašališkai dėl esminio sutarties pažeidimo ir reikalauti atlygti nuostolius, jeigu delspinių dydis pasiekia 5,4 proc. bent vieno iš neužbaigtų objektų kainos.
- Teisėjų kolegija nustatė, jog Sutartyje nėra įtvirtinta objekto savoka, nuo kurios priklauso Sutarties 60 punkte nustatytų delspinių skaičiavimas. Tačiau objektas Sutarties prasme yra tam tikras remontuojamas kelio ruožas (nagrinėjamo atveju – valstybės reikšmės rajoninio kelio Nr. 3023 Ramygala–Jotainiai ruožas), o statybos darbų projektavimas yra sudėtinė darbų, atliekamų tam tikrame objekte, dalis. Šią išvadą patvirtino ir Sutarties 99 punktas, kuriame nustatyta objekto vizualinė apžūra, nustatant papildomai atitinkant darbų būtinumą.
- Teisėjų kolegija sutiko su atsakove, kad projektavimas, statybos darbai, projekto vykdymo priežiūra ir deklaracijos apie statybos užbaigimą gavimas Sutartyje yra įvardyti kaip etapai, o ne objektai. Tai nurodyta ir Sutarties 17

punkte, kuriame nustatyti projektavimo, statybos darbų etapai pagal objektus. Esant tokioms aplinkybėms, pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo konstatuoti, kad delpingus privalu skaičiuoti tik nuo vėluojančių projektavimo darbų vertės (28 439,33 Eur), o ne nuo visos darbų, susijusių su tam tikru kelo ruožu, vertės (1 138 699,02 Eur be PVM).

21. Vertindama iškėtos argumentus, jog užsitęsę projektavimo darbai neturėjo įtakos visoms teisėjų kolegijų teisėjų kolegija pažymėjo, jog delpingų skaičiavimas priklausoma nuo neužbaigtų darbų Sutartyje nustatytu laiku, darbų ir su darbais susijusių paslaugų grafike nustatytų darbų atlikimo terminų nesilaikymo fakto (Sutarties 60 punktas). Nustatius, kad iškėtovė vėlavo atlikti projektavimo darbus, ir šalis susitarus dėl delpingų skaičiavimo už vėlavimą atlikti tam tikrus darbus (etapus), o ne už visų darbų, nustatytų Sutartyje, įvykdymą, galutinės Sutarties įvykdymo terminas delpingų skaičiavimo tvarkai neturėjo esminės reikšmės.
22. Teisėjų kolegija atmetė kaip nepagrįstą iškėtos argumentą, jog jos pareigą mokėti netesības nuo visos tam tikro kelo ruožo darbų įvykdymo vertės tiesiogiai lėmė iškėtos negalėjimas derėtis dėl delpingų skaičiavimo tvarkos, nes Sutartis sudaryta įvykdyti viešąjį pirkimą atviro konkurso būdu. Teisėjų kolegijos vertinimu, iškėtovė yra pelno siekiantis juridinis asmuo, ji, vykdydama savo veiklą, dalyvauja viešuosiose pirkimuose, todėl Sutarties sąlyga dėl netesības skaičiavimo negalėjo būti supratinėta bei nesuprantama. Iškėtovė neįrodinėjo, kad, atsakovei vykdyant pirkimo procedūras, Sutarties sąlygos, susijusios su netesības skaičiavimo tvarka, nebuvo aiškos ar iškėtos neturėjo galimybės su jomis susipažinti. Taigi iškėtovė nuo pat Sutarties sudarymo momento turėjo būti aiški delpingų skaičiavimo tvarka, o pasirašiusi Sutartį, ji su šia tvarka sutiko ir vėliau jai neprieštaravo.
23. Teisėjų kolegija dėl atsakovės atlikto įskaitymo ir pagrindų mažinti netesības dydį pažymėjo, jog valstybinės reikšmės rajoninio kelo Nr. 3023 Ramygalą-Jotainiai ruožo nuo 0,037 iki 5,012 km kapitalinio remonto techninis darbo projektas turėjo būti parengtas ir suderintas su visomis suinteresuotomis institucijomis ir atsakove per 5 mėnesius nuo Sutarties įsigaliojimo, t. y. iki 2018 m. gruodžio 24 d. (Sutarties 8.1 papunktis). 2019 m. birželio 5 d. rašte atsakove nurodė, kad valstybinės reikšmės rajoninio kelo Nr. 3023 Ramygalą-Jotainiai ruožo nuo 0,037 iki 5,012 km kapitalinio remonto techninis darbo projektas buvo patvirtintas 2019 m. balandžio 1 d., t. y. vėlavo 98 kalendorines dienas, tačiau atsakove, įvertinus visus nuo iškėtos nepriklausančius aplinkybes, dėl kurių užtruko techninio darbo projekto tvirtinimas, informavo, jog ji taiko delpingus tik už 45 kalendorines dienas. Iškėtovė su atsakove nurodytu darbų vėlavimo terminu sutiko. 2019 m. birželio 20 d. atsakyme į šį raštą iškėtovė tik apeliavo į atsakovės veiksmus, lėmusius projekto darbų atlikimą laiku. Atsiliepiant į apeliacinį skundą iškėtovė nurodė aplinkybes, kurios, jos vertinimu, 40 kalendorinių dienų lėmė projektavimo darbų projekto patvirtinimo uždelimą (atsakove vėlavo pateikti pastabas, papildomas pastabas, ekspertas pateikė nepagrįstas pastabas, atsakove dėstė tvirtinti projektą). Tačiau atsakove, skaičiuodama netesības tik už 45 kalendorines dienas (nors buvo pavėluota projektavimo darbus atlikti 98 dienas), į šias aplinkybes buvo atsižvelgusi. Iškėtovė nepateikė duomenų apie aplinkybių, lemiančių delpingų mažinimą didesnę apimtį, dėl atsakovės kaltės, ar net visiškai atleidžiančias iškėtovę nuo delpingų sumokėjimo.
24. Nors teisėjų kolegija nesutiko su iškėtovės dėl būtinybės mažinti netesības dėl atsakovės kaltės veiksmų, tačiau pripažino nagrinėjamu atveju egzistuojant kitus netesības mažinimo pagrindus – dėl apskaičiuotų netesības neproporcingo dydžio ir iškėtos prievolės įvykdymo (**CK 6.73 straipsnio 2 dalis, 6.258 straipsnio 3 dalis**).
25. Teisėjų kolegija vertino, jog atsakovės argumentai, kad dėl iškėtos vėlavimo vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus atsakovei padidėjo administracinė našta, krito veiklos rodikliai, buvo apskunkintos atsakovės galimybės planuoti ir koordinuoti kitų sutarčių įvykdymą, sukeltas neigiamas poveikis atsakovės reputacijai, ji neteko finansavimo, atsirado netiesioginių nuostolių valstybei, yra deklaratyvi, hipotetiniai, nepagrįsti bylos duomenimis. Atsakove nepateikė įrodymų, galinčių patvirtinti šios teiginis dėl finansavimo netekimo, administracinės naštos padidėjimo. Be to, atsakove nenurodė reikšmingesnių nepatogumų, ekonominių ar kitokių sunkumų, kuriuos ji patyrė dėl projektavimo darbų įvykdymo termino praleidimo.
26. Išvadą dėl atsakovės apskaičiuotų delpingų neprotingo dydžio pagrindė ir atsakovės padarytas Sutarties pažeidimo mastas, padariniai. Šalis Sutartimi susitarė, jog iškėtovė atliks valstybinės reikšmės rajoninių kelių ruožų kapitalinio remonto techninius darbo projektus, vėlavą pagal juos vykdys nurodytus statybos darbus ir tuo pačiu statybos darbų įvykdymo metu atliks projektų įvykdymo priežiūrą. Projektavimo darbų kaina dėl valstybinės reikšmės rajoninio kelo Nr. 3023 (gimco objektas) yra 28 439,33 Eur be PVM (Sutarties 5.2.1 papunktis). Taigi atsakovės apskaičiuoti delpingai pagal Sutartį sudaro beveik pusę kelo Nr. 3023 projektavimo darbų vertės. Projektavimo darbai atlikti 2019 m. balandžio 1 d., t. y. vėluojant 98 dienas, tačiau visa Sutartis įvykdyta laiku – 2019 m. lapkričio 24 d. Laiku atlikti visų kelo ruožo Nr. 3023 Sutartyje nurodytus darbus, nebuvo pagrindo teigti, kad iškėtovė, praleidusi projektavimo darbų įvykdymo terminą, padarė esminę žalą ar nepateisinamų sunkumų atsakovei. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad atsakove neprodė kokių nors turinių arba kitokių praradimų patyrimo, nusprendė, jog atsakovės apskaičiuotos netesības suponuoja galimybę atsakovei praturėti iškėtos sąskaita.
27. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į aplinkybes dėl iškėtos padaryto pažeidimo masto, Sutarties įvykdymo termino praleidimo laiko, atsakovės patirtų nuostolių realumo, iškėtos pažeidimo pasekmių, nusprendė, jog šiuo atveju egzistuoja pagrindas sumažinti iškėtovę pagal Sutartį priskaičiuotus delpingus 1/3 dalimi, t. y. 5124,15 Eur, nustatant, kad iškėtovė priskaičiuotų delpingų suma sudaro 10 248,29 Eur (15 372,44 Eur – 5 124,15 Eur). Nurodyto dydžio netesības, teisėjų kolegijos vertinimu, tinkamai atlieka kompensacinę funkciją, nepažeidžia sutarčių laisvės principo, sutarties šalių interesų pusiausvyros, teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų.
28. Teisėjų kolegijai pripažinus pagrįstą 10 248,29 Eur iškėtovę priskaičiuotų delpingų dydį, 8 proc. palikanos buvo skaičiuojamos nuo 5124,15 Eur ir sudarė 85,35 Eur (5 124,15 Eur x 8 proc. / 365 x 76 (pradėtos dienos) (įstatymo 3 straipsnio 2 dalis, Sutarties 65 punktas).

III. Kasacinių skundų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

29. Iškėtos kasaciniu skundu prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 7 d. nutartį panaikinti ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 13 d. sprendimą bei priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 29.1. Lietuvos apeliacinis teismas pažeidė **CK 6.193 straipsnį** ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos šame straipsnyje įtvirtintų sutarčių aiškinimo taisyklių aiškinimo ir taikymo praktikos. Sutartyje nėra aiškiai apibrėžta Sutarties 60 punkte vartojama sąvoka „objektas“. Sąvoka „objektas“ vartojama vienareikšmiškai, neturi tapatūs turinio visais atvejais. Apeliacinės instancijos teismo argumentais sisteniškai aiškinant kitas Sutarties nuostatas neleidžia daryti vienareikšmės išvados dėl Sutarties 60 punkto sąlygos turinio, todėl šiuo atveju teismas turėjo vadovautis kasacinio teismo praktika, kad sisteminio viešojo pirkimo sąlygų aiškinimu negali būti pateisinamas konkurso nuostatų neaiškumas ir vidinis prieštaravimas, tiekėjui (iškėtovė) negali tekti išeiti neaiškios nuostatos taikymo padarinių. Jei perkantoji organizacija nevykdo iš Lietuvos Respublikos viešųjų pirkinių įstatymo (toliau – VPI) kylančių pareigų ar jas vykdo netinkamai, neįgami padariniai turi tekti jai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-39-378/2020, kt.).
- 29.2. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai netaikė **CK 6.193 straipsnio 4** dalyje įtvirtintos *contra proferentem* (neaiškios sutarties sąlygos aiškinamos ją pasiūliusios šalies nenaudai) taisyklės, nes Sutarties sąlygas rengė atsakove ir iškėtovė dėl jų neturėjo galimybės derėtis. Apeliacinės instancijos teismas, aiškindamas Sutarties 60 punktą kaip suteikiantį teisę atsakovei netesības už projektavimo darbus skaičiuoti nuo visų kelo darbų kainos, pažeidė **CK 6.193 straipsnio 1** dalyje įtvirtintą taisyklę sutarčių atsižvelgiant į tai, kokia prasme jai tokioms aplinkybėms būtų suteikt analogiški šalims protingi asmenys, kad sutarties aiškinimas nereikštų nesąžiningumo vienos iš šalių atžvilgiu. Sutartyje aiškiai įtvirtintas atsakovės veiksmas nuo pradėtos įvykdyti prievolės vertės, o ne nuo visų kelo darbų kainos, todėl neiški Sutarties sąlyga turėjo būti aiškinama analogiškai, kad būtų užtikrinamas šalių lygiateisiškumas, atitinkamai ir sąžiningumas.
- 29.3. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas iš esmės analogiškose savo faktinėmis aplinkybėmis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-178-469/2021** tarp kitos kelių tiesimo bendrovės „Alkesta“ ir atsakovės vertino analogiškos sutarties 60 punkto nuostatas. Kasacinis teismas nusprendė, jog netesības turėtų būti taikomos nuo projektavimo, o ne nuo visų kelo rangos darbų kainos.
- 29.4. Lietuvos apeliacinis teismas pažeidė **CK 6.73 straipsnio 2** dalį, 6.258 straipsnio 3 dalį bei nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotos šių teisės normų aiškinimo bei taikymo praktikos, įtvirtinančios, kad netesības atlieka kompensacinę funkciją, jos parenkamos, be kita ko, įvertinus realius šalies nuostolius, kad netesības suma turi atitikti prievolės vertę, pažeidimo mastą, prievolės įvykdymą, teisingumą, protingumą, sąžiningumo principus, sutarties šalių interesų pusiausvyrą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-446/2013**, kt.). Netesības suma nustatyta neatsižvelgiant į esminį netesības mažinimo kriterijų – jų santykį su nuostoliais. Prieista surta atlieka ne kompensacinę funkciją, o baudinę ir sudaro sąlygas atsakovei nepagrįstai praturėti. Be to, netesības dydis nedera ir su byloje nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis, kad iškėtovė vėlavo atlikti tik projektavimo darbus, tačiau visa Sutartis buvo įvykdyta laiku, kad atsakove dėl projektavimo darbų vėlavimo nepatyrė finansinių nuostolių, kitokių nepatogumų ar suvaržymų, kad, net ir baigus projektavimo darbus laiku, rangos darbai nebūtų buvę baigti anksčiau. Netesības dydis neatitinka pažeistos prievolės vertės, nes sudaro trečdali kelo projektavimo darbų vertės. Ne darbo projektas, o įsilafluotas kelias buvo tikrasis Sutarties tikslas, o jis buvo tiksliai įvykdytas. Jeigu iškėtovė projektavimo darbus būtų atlikusi iki Sutarties 8.1 punkte nurodyto termino pabaigos, t. y. iki 2018 m. gruodžio 24 d., tai projektavimo darbai būtų pasibaigę jau esant technologiškai pertraukai ir statybos rangos darbai bet koku atveju nebūtų prasidėję anksčiau nei 2019 m. kovo 15 d. Taigi statybos darbai nebūtų anksčiau pasibaigę.
- 29.5. Atsakovės nurodyti argumentai dėl nuostolių patyrimo yra deklaratyvi, hipotetiniai, nepagrįsti bylos duomenimis. Atsakove nepateikė įrodymų, galinčių patvirtinti teiginis dėl finansavimo netekimo, administracinės naštos padidėjimo, nenurodė reikšmingesnių nepatogumų, ekonominių, kitokių sunkumų, kuriuos ji patyrė dėl projektavimo darbų įvykdymo termino praleidimo. Taigi atsakove nėra įrodžiusi nei savo apskaičiuotų 15 372,44 Eur delpingų pagrįstumo, nei apeliacinės instancijos teismo apskaičiuotų 10 248,29 Eur netesības pagrįstumo.
- 29.6. Iškėtovė neturėjo galimybės derėtis dėl delpingų skaičiavimo tvarkos ar dydžio pakėtimto, nes Sutartis buvo sudaryta įvykdyti viešąjį pirkimą atviro konkurso būdu, todėl Sutarties sąlyga dėl netesības nėra laisvų derybų tarp šalių rezultatas. Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes – faktą, kad atsakove nepatyrė žalos, pažeistos prievolės sąlyginai nedidelę vertę, pažeidimo mastą ir padarinius, apeliacinės instancijos teismo nustatyta 10 248,29 Eur suma prieštarauja teisingumui, protingumui, sąžiningumo principams, pažeidžia Sutarties šalių interesų pusiausvyrą.
30. Trečiasis asmuo, nepareikškęs savarankiškų reikalavimų, UAB „Kelprojekta“ prisidėjo prie iškėtos kasacinio skundo ir prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 7 d. nutartį, palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 13 d. sprendimą bei priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
31. Iškėtos atsiliepimu į iškėtos kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą, atsakovės kasacinį skundą tenkinti ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepiant į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 31.1. Sprendžiant dėl sutarties, sudarytos pagal VPI, sąlygų aiškinimo, svarbu analizuoti ir vertinti ne tik gimco sutartį, bet ir paties viešojo pirkimo sąlygas, kuriose gali būti įtvirtintos esminės būsimos sutarties nuostatos ar net šios sutarties projektas. Sutarties 60 punkto nuostatos yra aiškos ir vienareikšmės. Sutarties 60 punkte nustatyta atsakomėbė už Sutarties įvykdymo pažeidimus, todėl šiuo atveju atsižvelgiant į viešųjų pirkimų dokumentų priedo – Sutarties projekto 5 punktą, Sutarties nuostatas. Sutarties projekto ir sudarytos Sutarties turinio palyginimas paneigia bet kokias interpretacijas dėl to, kaip Sutarties 60 punkto sąlygos prasme turėtų būti suprantama sąvoka „objektas“. Iš iškėtos veiksmų taip pat galima spręsti, kad objekto sąvoka buvo suprantama tiek iškėtovė, tiek kitoms tiekėjams. Sutarties projekte kaip objekta buvo nurodyta įrašyti atitinkamą kelo ruožą. Tai reiškia, kad viešojo pirkimo sąlygos buvo arba turėjo būti aiškos tiek iškėtovė, tiek kitiems tiekėjams. Be to, iškėtovė, vykdydama Sutarties 17 punkte įtvirtintą pareigą, pateikė tinkamai užpildytą darbų grafiką, kuriame kaip objekta nurodė remontojant valstybinės reikšmės rajoninių kelių ruožą, nurodė objekte atliekamus darbus pagal etapus. Todėl, net neatsižvelgiant į tai, kad Sutarties 5 punkto nuostatos aiškiai identifikuoja Sutarties objektą, Sutarties 17 punkto nuostata ir iš jos kylanči pareigą tinkamai užpildyti darbų grafiką, aplinkybė, jog iškėtovė šią pareigą įvykdė be perkantiosios organizacijos konsultacijų, papildomai patvirtina, kad projektavimas, statybos darbai, projekto įvykdymo priežiūra ir deklaracijos apie statybos užbaigimą gavimas Sutartyje yra aiškiai įvardyti kaip etapai, o ne objektai.
- 31.2. Interpretacijos, kad „objektas“ galėtų būti vertinamas kaip atitinkamas darbų etapas (ne pats kelo ruožas), analogiškumą patvirtina ir kitos Sutarties nuostatos (34, 73, 99, 114 punktai).
- 31.3. Nagrinėjamu atveju nėra pagrindo taikyti *contra proferentem* taisyklę. Iškėtovė, pateikdama nuodas į atskirus kasacinio teismo išsiaiškinimus, iš esmės nepateikė jokių argumentų, kodėl ši taisyklė turėtų būti taikoma. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad **CK 6.193 straipsnio 4** dalyje įtvirtinta taisyklė gali būti taikoma tik tuos atvejus, kai sutarties sąlygos kelia abejonių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 23 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-229/2014**). Iškėtovė gimco metu iš esmės neįrodinėjo, kad jai yra neaiški objekto sąvoka. Iškėtovė nepateikė įrodymų, objektyviųjų argumentų, kuriais remiantis būtų galima daryti išvadą, kad viešojo pirkimo metu ir Sutarties įvykdymo metu jai buvo neaišku, kas yra Sutarties objektas. Tik atsakovei apskaičiuojamas netesības ir tarp šalių kilus gimco iškėtos deklaratyviai teigė, kad turėtų būti taikoma *contra proferentem* taisyklė. Iškėtovė neįrodinėjo, kad ji buvo suklaidinta dar konkurso ar Sutarties įvykdymo metu. Plačiau dėl šios taisyklės taikymo pirmą kartą iškėtovė pasisako tik kasaciniame skunde.
- 31.4. Iškėtovė nepagrįstai remiasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 18 d. nutartimi civilinėje byloje **Nr. 3K-3-178-469/2021**. Ši byla negali būti laikoma precedentu, kadangi minėtos ir šios civilinės bylos *ratio decidendi* (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) nesutampa. Gimcai yra kildinami iš skirtingų sutarčių, bylose dalyvauja skirtingi asmenys, šioje civilinėje byloje iškėtovė neįrodinėjo, kad ji nesuprato, kas yra Sutarties objektas, nepateikė įrodymų. Kiekviena sutartis, iš kurios kyla teisinis gimcas, privalo būti aiškinama atskirai, turi būti įvertinama ne tik tai, ar sutarties nuostatos aiškos, bet ir tai, ar konkrečiam tiekėjui buvo ar turėjo būti suprantama atitinkama sutarties nuostata. Todėl būtina vertinti ir atitinkamo tiekėjo veiksmus. Net tuo atveju, jeigu Sutartis ir jos nuostatos dėl objekto stokotų aiškumo, įvertinus bylos įrodymus ir konkrečią faktinę situaciją natyri, jog iškėtovė buvo aišku, kas yra Sutarties objektas, todėl minėta kasacinio teismo nutartis nėra aktualu.
- 31.5. Apeliacinės instancijos teismas neturėjo pagrindo mažinti atsakovės apskaičiuotų netesības ir dėl šių veiksmų atsakove yra pateikusi kasacinį skundą. Netesības yra šalių sutarta neįrodinėjama kreditoriaus žala, atleidžianti ji nuo pareigos įrodyti žalą esant pažeidimui, tokiais atvejais pakanka nustatyti, kad buvo padarytas pažeidimas, o nuostoliai kompensuojami delpingų institutu. Šiuo atveju pažeidimas buvo įvykdytas – iškėtovė vėlavo atlikti projektavimo darbus, ji to negignijo. Remiantis teisiniu reguliavimu, atsakovei apskaitai neturėjo pareigos įrodinėti patirtų nuostolių dydžio ir fakto.
- 31.6. Teismas neturėtų iš esmės paneigti šalių valios dėl atsakomėbės už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą. Tai, kad atsakove neturėjo įrodinėti nuostolių ir nebuvo pagrindo jų mažinti remiantis **CK 6.73 straipsnio 3** dalimi ir **CK 6.258 straipsnio 3** dalimi, be kita ko, patvirtina, jog iškėtovė nei kito bylos iniciavimu, nei bylos nagrinėjimo metu niekada negignijo Sutartyje nustatytą procentinę reikšmę nurodytų netesības (0,03 proc.). Iš esmės iškėtos negignijo netesības dydžio, o gimco tik skaičiavimą ir tik šia prasme teigė, jog delpingai yra per dideli. Taigi iškėtovė apibrėžtos gimco ribos siejamos su netesības skaičiavimo tvarka, o ne su jų mažinimu dėl tariamai per didelio procentinio dydžio. Lietuvos apeliacinis teismas mažindamas netesības peržengė bylos nagrinėjimo ribas ir tokiu būdu pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 320 straipsnį.
- 31.7. Iškėtovė, dalyvaudama atsakovės organizuotame viešajame pirkime ir tekdama pasiūlymu, nurodyma rangos darbų atlikimo kainą, turėjo galimybę įvertinti riziką, susijusią su pareiga mokėti netesības dėl ne laiku atliktų rangos darbų. Be to, po viešųjų pirkimų sutarties sudarymo pakeitus netesības dydį (ji sumažinus), viešojo pirkimo neįlaimei tiekėjai patenka į lygiavertę padėtį lyginant su pirkimą laimėjusiu ir sutartį sudariusiu tiekėju, o tai pažeidžia ne tik draudimą kėsti viešojo pirkimo sutartį, tačiau ir VPI (17 straipsnis) įtvirtintus lygiateisiškumo, nediskriminavimo, apibiuso pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-235-690/2016**). Taigi netesības mažinimas viešųjų pirkimų teisinioje santykyje yra ribotas. Atsakove yra atsakinga už valstybinę, strateginę reikšmę turinčių kelių remontą, priežiūrą, tinkamą naudojimą. Tuo atveju, jeigu atsakove tiekėjų vėlavą vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus, pilečiai, kurie naudoja kelias, susiduria su pavojingų esmiu, patiria kitokių nepatogumų. Todėl, paneigiant sutartines netesības (jas mažinant), kartu paneigiamas ir atsakovės galimybė tinkamai užtikrinti kelių priežiūrą. Atsakovei buvo itin svarbus terminų laikymasis ir netesības. Iš esmės šia aplinkybe patvirtina ir Sutarties konstrukcija (8, 9, 60 punktai). Netesības, terminų išsamus detalizavimas lūdia itin svarbų terminų laikymąsi ir askų atsakovės deklaravimą dar konkurso metu apie griežtus prievolių įvykdymo terminus.
- 31.8. Atsakove bylos nagrinėjimo metu pažymėjo, kad dėl iškėtos vėlavimo vykdyti savo sutartinius įsipareigojimus pagal Sutartį (neatsižvelgiant į tai, kad vėlesnis sutarties etapas buvo įvykdytas laiku) patyrė papildomų išlaidų – atsakovės administracinė našta padidėjo. Dėl Sutarties nevykdančių rangovų krito veiklos rodikliai (tinkamai vykdomų valstybinės reikšmės kelių tiesimo, rekonstrukcijos ir taisymo darbų (projektų) dalis vietoje planuojamų 95 proc. tesiekė 64,86 proc. pagal atsakovės 2018 metų veiklos ataskaitą), buvo apskunkintos atsakovės galimybės planuoti ir koordinuoti kitų sutarčių įvykdymą ir lėmė atsakovės ilgesnį, nei planuota, reaguojam laiką vykdyant kitas sutartis, be to, padarytas neigiamas poveikis tiek atsakovei, tiek Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos reputacijai, kuriai atsakove tiesiogiai atsakinga, taip pat padaryta žala atsakovei, kaip valstybės institucijos, prestižui bei geram vardui. Šiuo atveju netesības ir nuostolių santykis turėtų būti vertinamas taip, kad netesības negali būti paneigiamas (mažinamas), net tuo atveju, jeigu žala, jos dydis nebuvo ar net negalėjo būti tiksliai įvardytas. Todėl nėra pagrindo daryti išvadą, kad netesības, kurios ir taip nepagrįstai sumažintos nutartimi, turėtų būti dar labiau mažinamos.
- 31.9. Netesības yra tam tikra užtikrinimo priemonė, skatinanti kontrahentą laikytis griežtų prievolių įvykdymo terminų. Kita vertus, netesības ir žalos sulgynti negalima. Šiuo atveju apskaičiuotos netesības sudaro vos 1,35 proc. visos objekto kainos, o iškėtovė negignijo procentinės delpingų reikšmės. Todėl netesības mažinimas, atliktas skundžiamą nutartimi ir papildomai prašomas kasaciniame skunde, yra nepagrįstas.
32. Atsakove kasaciniu skundu prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 7 d. nutarties daly, kuria išskirys tenkintas, panaikinti ir priimti naują sprendimą – išskirį atmesti visa apimtini ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- 32.1. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė **CK 6.73 straipsnio** 2 dalį, 6.258 straipsnio 3 dalį, 6.189 straipsnio 1 dalį bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Šiuo atveju ieškovė nei iki bylos inicijavimo, nei bylos nagrinėjimo metu negiėjo Sutartyje nustatytą procentinę reikšmę nurodytų netesybų (0,03 proc.). Visos bylos nagrinėjimo metu ieškovė laikėsi pozicijos, kad atsakovė nepagrįstai delspiniuos skaičiuoja nuo visos objekto kainos, o ne nuo projektavimo darbų etapui numatytos kainos (28 439,33 Eur be PVM). Šios aplinkybės yra pripažintos teismų sprendimuose. Taigi teismas neturėjo pagrindo mažinti apskaičiuotas netesybas.
- 32.2. Ieškovė, dalyvaudama atsakovės organizuotame viešajame pirkime ir teikdama pasiūlymą, nurodydama rangos darbų atlikimo kainą, turėjo galimybę įvertinti riziką, susijusią su pareiga mokėti netesybas dėl ne laiku atliktų rangos darbų. Be to, po viešųjų pirkimų sutarties sudarymo pakeitus netesybų dydį (ji sumažinus), viešojo pirkimo nelaimėję tiekėjai patenka į nelygiavertę padėtį lyginant su pirkimą laimėjusiu ir sutartį sudariusiu tiekėju, o tai pažeidžia ne tik draudimą keisti viešojo pirkimo sutartį, bet ir VP įtvirtintus lygiateisius, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo, skaidrumo principus. Lietuvos apeliacinis teismas, taikydamas netesybų mažinimo institutą, neatšvelgė į atsakovės specifinį statusą, Sutarties sudarymo specifiką. Netesybos, remiantis **CK 6.70 straipsnio** 1 dalimi, yra vienas iš prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų. Netesybų mažinimas viešųjų pirkimų teisiniuose santykiuose yra ribotas. Šiuo atveju pats Lietuvos apeliacinis teismas pripažino, kad ieškovei turėjo būti aiškiai žinoma tiek netesybų skaičiavimo tvarka, tiek dydis. Vis dėlto teismas, nukrypdamas nuo minėtų praktikos ir mąžindamas atsakovės pritaikytas netesybas, iš esmės eliminavo atsakovės kaip perkančiosios organizacijos teises ir galimybes taikyti sutarties įvykdymo užtikrinimo priemones.
- 32.3. Atsakovėi buvo itin svarbus terminų laikymasis ir netesybos. Iš esmės šis aplinkybę patvirtina ir Sutarties konstrukcija (Sutarties 8, 9, 60 punktai).
- 32.4. Lietuvos apeliacinis teismas neatšvelgė, kad netesybos nėra baudinio pobūdžio, jos nėra aiškiai per didelės, kadangi apskaičiuotos netesybos (15 372,44 Eur) sudaro tik 1,35 proc. visos objekto kainos be PVM (1 138 699,02 Eur). Klaidingas netesybų dydžio vertinimas ir lyginimas su objekto ir atskirų etapų kainomis lėmė, kad buvo priimta nepagrįsta nutartis dalis, kuria atsakovės apskaičiuotos netesybos buvo sumažintos 1/3.
- 32.5. Apeliacinės instancijos teismo nutartimi buvo peržengtos bylos nagrinėjimo ribos (**CPK 320 straipsnis**). Ieškovo bylos nagrinėjimo metu negiėjo procentinę reikšmę nurodytų netesybų (tarp šalių dėl to ginčo nebuvo), tarp šalių vyko ginčas tik dėl to, nuo kokios kainos 0,03 proc. dydžio delspinią turėtų būti skaičiuojama. Ginčo esmė tapo apibūdinti ir pirmosios instancijos teismas. Todėl Lietuvos apeliacinis teismas peržengė bylos nagrinėjimo ribas ir tokiu būdu pažeidė **CPK 320 straipsnį** bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Šiuo atveju nutartyje nėra informacijos apie būtinybę peržengti apeliacinio skundo ribas, be to, viešasis interesas, atsivėlgiant į atsakovės statusą, atliekamas funkcijas, susijusias su kelių remonto darbais, reikalauja, kad nebūtų peržengtos skundo ribos ir privatus subjektai negalėtų išvengti teisinės atsakomybės už netinkamą prievolių įvykdymą, kuris reikšmingas visai visuomenei.
- 32.6. Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė **CK 6.71 straipsnį**, nepagrįstai perkėlė nuostolių įrodinėjimo našą bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Nutartyje nepagrįstai teigiama, kad atsakovė, siekdama pagrįsti delspinių taikymą ir dydį, turėjo įrodyti patirtos žalos (nuostolių) faktą, dydį. Netesybos (delspinių) yra minimali kreditoriaus neįrodinėtų nuostolių suma, kurią tinkamai prievolės neįvykdžiusi šalis turi sumokėti nukentėjusiajai šaliai. Kad netesybos yra šalių sutarties neįrodinėtai kreditoriaus žala, atleidžianti jį nuo pareigos įrodyti žalą esant pažeidimui, tokiais atvejais pakanka nustatyti, kad buvo padarytos pažeidimas, o nuostoliai kompensuojami delspinių institutu. Todėl iš kreditoriaus, reikalaujančio taikyti netesybas (delspinius), negali būti reikalaujama įrodyti patirtą žalą.
- 32.7. Apeliacinės instancijos teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, kurioje nurodoma, kad viešųjų pirkimų teisiuose santykiuose dėl jų specifikos, *inter alia*, susijusios su unikaliais pirkimo objektais (prekiš, paslaugomis ar darbais), kurie paprastai nenaudojami komerciniais tikslais, kreditoriams (perkančiosioms organizacijoms), jei atsakovai (tiekėjai) pareiškia preštaravimus (ar pats teismas savo iniciatyva pradėti nagrinėti šį klausimą), neretai būty pemežys sunku ar apskritai neįmanoma tiksliai įrodyti pagal viešojo pirkimo sutartį apskaičiuotų netesybų santykį su kilusiais realiais nuostoliais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-235-690-2016**). Nors pagal **CK 6.71 straipsnį** ir teismų praktiką delspinių pareigos įrodyti nuostolius neturėjo, jei apeliaciniam skunde išsamiai nurodė visas aplinkybes, kurios leidžia konstatuoti net didesnę žalą nei apskaičiuotas netesybos egzistavimą. Dėl neįvykdymo Sutarties pobūdžio, t. y. jos finansavimo iš valstybės biudžeto, kilo papildomų netiesioginių nuostolių valstybei. Suplanuotą biudžeto lėšų nepadėjimas dėl ieškovės įvykdymo Sutarties pažeidimo netiesiogiai sukėlė didesnių valstybės išlaidų (palikant, skolos aptarnavimo išlaidų) kitoms biudžeto sritims. Tokie faktai ir argumentai dėl atsakovės patirtos žalos visiškai atitinka minėtą teismų praktiką dėl patirtos žalos įrodinėjimo.
- 32.8. Apeliacinės instancijos teismas, konstatuodamas, kad atsakovės nurodytos aplinkybės dėl žalos egzistavimo yra hipotetinės, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje pripažįstamas pamatinis įrodinėjimo principas *probatio diabolica* (negalima reikalauti įrodyti tai, kas neįmanoma) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. Nr. 3K-3-310/2013**, kt.). Šis principas koreliuoja su kasacinio teismo praktika, jog perkančiosios organizacijos iš esmės negali tiksliai įrodyti patirtų nuostolių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 3 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-235-690-2016**).
- 32.9. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje neatšvelgta į tai, kad žalos fakto nustatymas, nors ir negalima nustatyti jos santykio su netesybomis, draudžia paneigti netesybų taikymą (**CK 6.249 straipsnio** 1 dalis).
- 32.10. Netesybos neturi sutapti su realiais nuostoliais. Kasacinio teismo praktikoje pažymima, kad netesybų instituto taikymas nereikia, jog netesybos turi sutapti su minimaliais nuostoliais ar įrodytais nuostoliais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-636-2013**).
- 32.11. Apeliacinės instancijos teismo nutartis iš dalies yra nemotyvuota. Lietuvos apeliacinis teismas nusprendė atsakovės taikytas netesybas sumažinti 1/3, tačiau tokios netesybų mažinimo proporcijos nepagrindė, kaip to reikalauja **CPK 270** straipsnis.
33. Ieškovei atsiliepinu į atsakovės kasacinį skundą prašo atmeti kasacinį skundą ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 33.1. Atsakovė nepagrįstai sieja netesybų mažinimo galimybę tik su Sutartyje nurodyto procentinio dydžio ginčijimu. Tokio aiškinimo nepatvirtina nei **CK**, nei jį aiškinanti teismų praktika (**CK 6.73 straipsnio** 2 dalis, 6.258 straipsnio 3 dalis). Netesybos aiškiai per didelės pripažįstamos tada, kai jos neproporcingos, jų dydis prieštarauja protinumo, sąžiningumo principams, sąžiningai verslo praktikai ir suteikia galimybę nepagrįstai paturtėti vienai šaliai bei pažeidžia teisėtus kitos šalies interesus. **CK 6.73** straipsnio 2 dalis ir 6.258 straipsnio 3 dalis nesukonkreto netesybų mažinimo tik sutartyje nustatytu dydžiu, o kasacinio teismo praktikoje pateikti išaiškinimai pareigoja netesybų dydį vertinti konkrečios bylos kontekste ir atsižvelgti į nebaigtinį sąrašą aplinkybių. Tai reikšia, kad netesybos gali būti mažinamos ne vien tik atsižvelgiant į sutartyje nurodytą procentinį netesybų dydį, bet ir į kitas aplinkybes, kurios sudaro pagrindą spresti, kad priskačiuota netesybų suma yra per didelė, taip pat į teisingumo, protinumo ir sąžiningumo principus. Remiantis atsakovės nurodyta pozicija, nepriklausomai nuo bet kokių aplinkybių ir bendrųjų teisės principų, bendra netesybų suma niekada negalėtų būti mažinama, jeigu procentas šiekėstas netesybų dydis savaime būtų nedidelis ir neginčijamas, pavyzdžiui, 0,02 proc. nuo sutarties kainos už kiekvieną pradėstą dieną. Tokia atsakovės pozicija yra nesąžininga ir sudaro pagrindą piktnaudžiauti netesybų skaičiavimu bei gali škreipti šalių interesų pusiausvyrą.
- 33.2. Ieškove, remdamasi **CK 6.73 straipsnio** 2 dalimi, 6.258 straipsnio 3 dalimi, byloje ginčija bendrą atsakovės priskačiuotą netesybų sumą, todėl teisiškai yra nereikšminga aplinkybė, ar ieškove ginčija Sutartyje nurodytą procentinį netesybų dydį.
- 33.3. Atmetini atsakovės teiginiai apie tariamą nelygiavertės padėties sukūrimą su konkurse dalyvavusiais tiekėjais. Netesybų mažinimas nėra viešojo pirkimo sutarties keitimas ir nepažeidžia VP įtvirtintų principų. Šiuos atsakovės teiginius paneigia ir jos veiksmai, kai ji galimybę sumažinti netesybas yra ne kartą pasinaudojusi. Šie teise atsakovė pasinaudojo ir nagrinėjamoje byloje, pavyzdžiui, 2019 m. birželio 5 d. rašte atsakovė nurodė, kad sumažino apskaičiuotų delspinių dydį, įvertinusi visas nuo ieškovės nepriklausančias aplinkybes, dėl kurių užtruko techninio darbo projekto tvirtinimas.
- 33.4. Ieškovei Sutartį užbaigė laiku, netesybų taikymo galimybė skatino ieškove laiku užbaigti Sutartį. Todėl atsakovės deklaratyvūs vertinimai apie rangovų neskatinimą laiku užbaigti prievolės yra nesusiję su nagrinėjama byla. Kartu nesusijusias su byla turėtų būti laikomi ir atsakovės teiginiai dėl esmo ir kelių priežiūros užtikrinimo. Tokie atsakovės teiginiai būty reikšmingi, jeigu Sutartis būtų neužbaigta laiku. Be to, vien aplinkybė, kad Sutartyje yra nustatytas darbų atlikimo terminas ir yra nustatytos netesybos už termino praleidimą, savaime nesudaro pagrindo spresti, jog atsakovėi buvo svarbus terminų laikymasis.
- 33.5. Atsakovės teiginiai dėl netesybų mažinimo nepagrįstumo atmetini. Atsakovės apskaičiuotų delspinių suma (15 372,44 Eur) yra neproporcingai didelė ir sudaro beveik pusę kelio Nr. 3023 projektavimo darbų vertės (28 439,33 Eur). Toks netesybų dydis yra baudinio pobūdžio.
- 33.6. Lietuvos apeliacinis teismas neperežengė apeliacinio skundo ribų, palygindamas netesybų sumą su projektavimo darbų kaina (**CPK 320 straipsnio** 2 dalis). Atsakovė apeliaciniame skunde ginčijo pirmosios instancijos teismo išvadą dėl Sutarties aiškinimo, netesybų mažinimo. Atitinkamai dėl šių teismo išvadų ir atsakovės apeliaciniame skunde išdėstytų teiginių ieškove pasisakė savo atsiliepinime į apeliacinį skundą. Nors atsakovė konkrečiai nesirėmė aplinkybe, kad netesybų sumos dydžio ir projektavimo darbų vertės, tačiau šia aplinkybe rėmėsi ieškove. Be to, šios aplinkybės buvo nagrinėjamos pirmosios instancijos teisme, kurio sprendimą ir visas bylos aplinkybes apeliacinės instancijos teismas turėjo įvertinti. Taigi netesybų mažinimo klausimas, proporcingumo ir protinumo principų taikymas, netesybų sumos ir nuostolo dydžio palyginimas ir kitos su netesybų mažinimu susijusios aplinkybės pateko į bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas.
- 33.7. Nepagrįsti atsakovės kasacinio skundo teiginiai, kad nė viena iš ginčo šalių nesirėmė aplinkybe, jog nustatytas delspinių dydis (0,03 proc.) yra aiškiai per didelis, todėl Lietuvos apeliacinis teismas peržengė bylos nagrinėjimo ribas. Teismas nepadarė jokios išvados dėl Sutartyje nurodyto procentinio netesybų dydžio.
- 33.8. Nepagrįsti kasacinio skundo teiginiai, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė **CK 6.73** straipsnį bei nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, kad teismas, nustatydamas, ar netesybos nėra akivaizdžiai per didelės, ir jas mažindamas turi taikyti esminį kriterijų – netesybų santykį su nuostoliais, nes tik įvertinęs skirtumą tarp nuostolių ir prašomų netesybų teismas gali nuspręsti, ar netesybų suma nėra pemežys didelė ir nepagrįsta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 25 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-234-248/2016**, kt.).
- 33.9. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad ji neturėjo pareigos įrodyti ir teikti duomenis apie patirtus nuostolius. Ieškove, atsižvelgdama į bylos aplinkybes ir į pagrindinį faktą, jog Sutartis buvo įvykdyta laiku, teigė, kad atsakovė nepatyrė nuostolių. Tuo tarpu atsakovė teigė, kad nuostolių patyrė, todėl jai pagal **CPK 178** straipsnį atsirado pareiga pagrįsti savo nurodomas aplinkybes. Šiuo atveju atsakovė neprivalo įrodyti konkretaus nuostolių dydžio, bet turi įrodinėti tikėtinius nuostolius, ir tik tam, kad pagrįstų protinę netesybų dydį. Taigi, atsakovėi, kaip perkančiajai organizacijai, teismų praktika suteikia galimybę nuostolius įrodinėti ne tik pingine išraiška, bet ir kitokiais suvaržymais.
- 33.10. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad apeliaciniame skunde išsamiai nurodė visas aplinkybes, kurios leidžia konstatuoti net didesnę žalą nei apskaičiuotas netesybos egzistavimą. Atsakovės teiginiai apie tariamą patirtus nuostolius yra deklaratyvūs ir daugiausia yra grindžiami aplinkybėmis, kurios nėra susijusios su ieškove ir Sutartimi. Atsakovė apibendrina tai, rašo apie visus Lietuvos įvykdančius žvyrkelių rekonstravimo objektus, tačiau neišskiria Sutarties. Byloje nėra duomenų apie faktinį atsakovės administracinės naštos padidėjimą. Aplinkybė, jog projektavimo darbai buvo atlikti vėliau, atsakovės darbo apimčių nepadidino, nes tuos darbus atsakovė turėjo atlikti. Atsakovė nepateikė dokumentų, kurie patvirtintų, jog projektai buvo tikrinami pagal eilę ar grafiką, nėra duomenų, kad projekto aptarimo komisija turėtų atskirą suplanuotą komisijos aptariamųjų projektų sąrašą. Vien tai, kad atsakovėi teismų praktika suteikia galimybę įrodinėti nuostolių ir kitais suvaržymais ar nepatogumais, nereikia, kad ai apskritai yra atleidžiama nuo šių aplinkybių įrodinėjimo ir dokumentų, patvirtinančių jos teiginius, teikimo. Atsakovė nenurodo ir neįrodo, kiek ji neteko finansavimo dėl ieškovės vėlavimo atlikti kelio Nr. 3023 projektavimo darbus.
- 33.11. Kasaciniame skunde nepagrįstai nurodoma, jog apeliacinės instancijos teismas paneigė netesybų taikymą. Šioje byloje teismai konstatavo, kad atsakovė savo tariamą patirtų nuostolių neįrodė. Tai reikšia, kad nagrinėjamoje byloje esantys duomenys patvirtina faktą, jog atsakovė nepatyrė netesybų, o ne aplinkybę, kad nėra nėra galimybės nustatyti nuostolių dydį. Atsakovė ignoravo jai tenkančią našą pagrįsti savo nurodomas aplinkybes ir negali rėmtis **CK 6.249 straipsnio** 1 dalyje nurodyta teismo galimybę nustatyti žalos dydį. Be to, **CK 6.249** straipsnio 1 dalis neleidžia atsakovės nuo įrodinėjimo.
34. Trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiškų reikalavimų, UAB „Kelprojekta“ atsiliepinu į atsakovės kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmeti, ieškovės kasacinį skundą tenkinti – panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. sausio 7 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. kovo 13 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepinas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
- 34.1. Sprendžiant ginčą turėtų būti vadovaujamasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika dėl viešųjų pirkimų būdu sudarytos rangos ir susijusių paslaugų pirkimo sutarties sąlygų, reglamentuojančių sutarties objekto aiškinimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-178-469/2021**).
- 34.2. Kasacinio skundo argumentai dėl ginčo ribų peržengimo yra nepagrįsti. Ieškove bylos nagrinėjimo metu prašė netaikyti (sumažinti) netesybų pagal Sutartį ir ne kartą akcentavo, kad atsakovė nesąžiningai priskačiuoja delspinių ir siekia pateisinti ieškovės sąskaita, egzistuoja aiški patirtų nuostolių ir priskačiuotų delspinių santykio disproporcija.
- 34.3. Atsakovėi pateiktus tik deklaratyvius, hipotetinius bei nepagrįstus argumentus dėl patirtų nuostolių, šis aplinkybę sudarė sąlygas mažinti priskačiuotas netesybas (ar net iš viso jų netaikyti). Taigi apeliacinės instancijos teismo nutartyje nustatytos aplinkybės (*inter alia* (be kita ko), kad visa Sutartis, kurios nuostatos parengtos atsakovės, įvykdyta laiku; atsakovės nepagrįsti dėl projektavimo darbų vėlavimo realiai patirti nuostoliai; priskačiuotos didelio dydžio netesybos, palyginti su Sutartyje nustatyta projektavimo darbų kaina) sudarė sąlygas atsakovės taikytas netesybas sumažinti dar daugiau.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

35. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas iš Sutarties, sudarytos viešojo pirkimo būdu, įvykdymo kilęs perkančiosios organizacijos ir tiekėjos ginčas, susijęs su pastarosios civiline atsakomybe užsakovėi.
36. Ginčą nagrinėję teismai nustatė, jog šalys sudarė Sutartį, pagal kurią statybos darbai turėjo būti atlikti iki 2019 m. lapkričio 24 d. Atliktų statybos darbų perdavimo statytojui (užsakovui) aktas pasirašytas 2019 m. lapkričio 22 d. Byloje nėra ginčo dėl to, kad ieškove 45 dienas vėlova atlikti projektavimo darbus, taip pat nėra ginčo dėl Sutartyje nustatyto 0,03 proc. dydžio delspinių dydžio. Ginčas iš esmės kilo dėl to, ar atsakovė pagrįstai skaičiavo netesybas nuo visos darbų atlikimo kainos – 1 138 699,02 Eur, nors vėlavimas vyko tik dėl projektavimo darbų, kurie neturėjo įtakos galutiniam darbų atlikimo terminui, aiškinimo.
37. Šių faktinių aplinkybių kontekste pagrindinis šalių ginčo objektas – kaip reikėtų aiškinti ir taikyti Sutarties 60 punkto nuostatą, kurioje, *inter alia*, įtvirtinta, kad „Rangovas, neužbaigęs Darbų Sutartyje numatytu laiku, nesilaikęs pagal Darbų ir su Darbais susijusių Paslaugų grafiką Darbų atlikimo terminų, taip pat Sutarties 27 punkto atveju įpareigoja sumokėti užsakovui 0,03% dydžio delspinius už kiekvieną pavėluotą dieną nuo kiekvieno neužbaigto objekto kainos ir atlygina Užsakovui dėl to patirtus nuostolius, kurių nepadengia minėtos netesybos. Delspinių išskaičiuojami iš Rangovui pagal šią Sutartį mokėtinų sumų (be PVM)“.
38. Ginčo šalys nesutaria ir teismai laikėsi skirtingos pozicijos aiškindamiesi, kas pagal minėtą ginčo Sutarties sąlygą laikytina objektu, nuo kurio skaičiuojamos netesybos: ar tai visų kelio ruožų darbų ir su jais susijusių paslaugų junginys, ar tik atskiri Sutarties įvykdymo etapai (tiekėjos prievolės), *inter alia*, projektavimas.
39. Kasacinis teismas yra nurodęs, jog sutarties turinys – fakto klausimas, todėl bylą nagrinėjusių teismų išvados dėl sutarties turinio nustatymo kasacine tvarka gali būti peržiūrimos tik sutarčių aiškinimo taisyklių tinkamo aiškinimo ir taikymo aspektu: šios taisyklės įtvirtintos **CK 6.193–6.195** straipsniuose, jų aiškinimo ir taikymo jurisprudencija yra suformuota kasacinio teismo praktikoje (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 14 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. e3K-3-39-378/2020** 101, 102 punktus; 2021 m. sausio 18 d. nutartis civilinėje byloje **Nr. 3K-3-178-469/2021** 28 punktu).

Dėl Sutarties nuostatų aiškinimo ir taikymo sprendžiant dėl tiekėjo sutartinės atsakomybės

58. Patenkinus ieškovės kasacinį skundą, o atsakovės kasacinį skundą atmetus, persikirstytos šalių turėtos bylinėjimosi išlaidos (**CPK 93 straipsnio** 5 dalis).
59. Atsakovė apeliacinės instancijos teismui nebuvo pateikusi prašomas bylinėjimosi išlaidas pagrindžiančių įrodymų, todėl jų atlyginimo klausimas nesprendžiamas. Ieškovė apeliacinės instancijos teismo prašė priteisti 2250,60 Eur išlaidų, patirtų dėl atsiliepimo į apeliacinį skundą parengimo, atlyginimą. Prašomas priteisti išlaidų dydį visiškai Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintu Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokatų padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) (toliau – Rekomendacijos) 8.11 punkte nurodytą dydį, todėl jų mažintinis iki 1765 Eur (**CPK 93 straipsnio** 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
60. Pateikdamas kasacinį skundą ieškovė sumokėjo 266 Eur žyminio mokesčio. Ieškovė taip pat pateikė prašymą priteisti atlyginti 6050 Eur bylinėjimosi išlaidas, kurias sudaro: 3509 Eur už kasacinio skundo rengimą, 2541 Eur už atsiliepimo į kasacinį skundą rengimą. Prašomas priteisti išlaidos dėl kasacinio skundo parengimo visiškai Rekomendacijų 7, 8.13 punkte nustatyta dydį. Teisėjų kolegija nenustatė poreikio nukrypti nuo Rekomendacijose įtvirtintų dydžių, todėl priteistino išlaidų už kasacinio skundo parengimą atlyginimą mažina iki 3338 Eur. Atsiliepimo į kasacinį skundą išlaidas nevisiškai Rekomendacijų 7, 8.14 punktuose nustatytą dydžio, todėl ieškovės prašymas tenkinamas (**CPK 93 straipsnio** 1 dalis). Taigi ieškovė iš atsakovės priteisinta 6154 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, bei 1765 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, t. y. bendrai 7 910 Eur bylinėjimosi išlaidų, atlyginimo (**CPK 93 straipsnio** 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
61. Atsakovė kasaciniame teisme sumokėjo 117,22 Eur žyminį mokesčių už kasacinį skundą, taip pat pateikė prašymą priteisti 7986,01 Eur išlaidų, patirtų dėl į suteiktų teisinių paslaugų atlyginimą. Netenkinus jos kasacinio skundo ir tenkinus ieškovės kasacinį skundą, šių išlaidų atlyginimas jam nepriteistas (**CPK 93 straipsnio** 1 dalis).
62. Trečiasis asmuo UAB „Kelprojektas“, prisidėdamas prie ieškovės kasacinio skundo, pateikė prašymą priteisti jam bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. UAB „Kelprojektas“ atsiliepime į atsakovės kasacinį skundą taip pat prašė priteisti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Tačiau kasaciniam teismui UAB „Kelprojektas“ nenurodė prašomą priteisti bylinėjimosi išlaidų bei nepateikė jas pagrindžiančių įrodymų, todėl nėra teisinio poreikio spresti jų atlyginimo klausimą (**CPK 93 straipsnio** 1 dalis, 98 straipsnio 1 dalis).
63. Kasaciniame teisme išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo patirta, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas (**CPK 96 straipsnio** 6 dalis).

Tamošiūnienė